

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 5 Mai.

În presa din Budapesta se exprimă o dorință, care se vede, că de mult a fost înădușită în pepturile respective: crearea unei curți regesci ungare în mijlocul cărei regele să petreacă șese luni, sau cel puțin șese săptămâni în fie care an. Cu mijlocul acesta n'ar mai fi silită curtea dela Viena să călătorească la Budapesta, și părechia domitoare s'ar afla când vine în Ungaria a casă, dar nu numai la vizită. Înregistrăm acest fenomen politic fără comentariu.

În Cislaitania se bucură partida constituțională, că germanismul, care părea că și-a pierdut conștiința, și-a venit erași în ori. Nu comentăm nici fenomenul acesta. Observăm numai, că ambele testează, că simțul național se desvoaltă din și în și la popoare și că însuși naționalitățile conducătoare din monarhie, una într'un fel și alta într'altul accentuează acest simț. Urmarea este foarte firească, dacă exemplul celor mari află imitatori și între cei mici, pentru că individualitatea mare, fie mică, existența și este tot așa de iubită uneia, ca și celeilalte.

Este de mult de când „P. Ll.” și cu densul și alți colegi din Budapesta și Viena rumegă încă tot la „excusele” lui Gladstone înaintea ambasadorului austro-unguresc Károlyi, pentru ca se facă pe cetitorii lor să creadă, că relațiunile monarhiei noastre cu cele ale Engliei s'au schimbat și sub ministerul cel nou spre bine. Este întrebarea dacă lacrimile Albionului liberal sînt mai sincere de cât asigurările de amicitie a le celui conservativ?

Diarele din București, afară de „Democrația Națională” nu fac amintire de un lucru, pe care „Politische Corresp.” îl descoperise mai deunădile publicului european. Este

vorba, că ziua de 10/22 Maiu, aniversarea proclamării independenței României, este aleasă de a proclama România regat și pe Carol I rege. Timpul nu mai este depărtat, când vom vedea dacă „P. Corr.” a fost bine informată.

Sinodul arhidieceșan.

Sibiu 5 Mai.

Sâmbătă, Duminecă și Luni s'au ținut ședințe și încă în ziua din urmă două. Ne ținurim pelângă această indicațiune pentru a ține cât de cât publicul în curent despre sinodul nostru și trecem la

Ședința V (1/13 Maiu).

Se cetește protocolul ședinței trecute și se autenticează cu unele observări în privința rezolvirii petițiilor și cu adausul la tractarea regulamentului pentru administrarea averii bisericești, că: în desbaterea specială s'a tractat § 1 până la 12 cu unele modificări însemnate în textul proiectului.

Prezidiul prezentă următoarele esbite:

- Cerile, de concediu, a deputatului Dr. Nicolau Pop din cauză de afaceri urgente familiare.
- a deputatului Vasilie Roșescu din cauză de boală în familie.
- a deputatului Secula pentru restul sesiunii.
- a deputatului Rubin Patifa până la 1 Maiu.
- a deputatului Vasilie Almasan din cauză de boală.

Concediile cerute se acordă.

Prezidiul prezentă: Hârtia presidială Nr. 1804 ex 1879 ca un proiect de statut pentru fondul arhidieceșan, care va să poarte numele Alteței Sale Principelui de coroană „Rudolf” — se transpune comisiunii financiare.

Prezidiul prezentă:

a) Cererea poporului Ioan Papiu pentru a i se erta taxele sau cununaților pe anii trecuți și a i se elibera ajutorul de stat pe 1879.

b) Rugarea comitetului parochial din Hunedioara pentru un ajutor de 100 fl. pe seama școlii.

c) Rugarea comitetului parochial din Nueșoara pentru un ajutor pe seama școlii.

Se predau comisiunii petiționare.

Urmează la ordinea zilei, raportul comisiunii verificatoare.

Raportorul P. Cosma raportează asupra investigațiunii făcute în cauza alegerii de deputat prețose în cercul XIX al Făgărașului.

Raportorul dă citire mai multor casuri speciale din protocolul de investigațiune și anume:

Ad Nr 9 sinod 1880. Referitoriu la alegerea de deputat prețose în cercul al XIX, Făgărașului, difcultată în urma protestului prețosului Iacob Urdea în numele alor 16 preoți votați predat comisariului electoral susținut însă numai de 7 preoți prin protestul lor supletoriu înaintat la 28 Martie 1879 de a dreptatul la sinod — esmițându-se prin concluzi sinodul Nr. 37. din anul trecut ca comisariu investigatoriu dl deputat Zacharia Boiu:

„Acesta la 7/19 Aprilie a. c. a eșit în fața locului și a efectuit investigațiunea în modul următoriu:

1. În numele protestatorilor a ascultat pe Iacob Urdea și Ioan Făgăraș, ca designați spre acest scop din partea consorțior lor, cari au susținut protestele.

2. În numele preoților acușați, că s'au lăsat a se înfășua și a se corupe în favoarea deputatului ales — pe preoții Ioan Micu și Ioan Scurtu ca designați spre aceasta prin cei suscriși la contra protest, — cari declină dela sine ori ce corupere și înfășuare necompetentă în privința alegerii și dechiară de neadeverate acțiunile învinuitoare din proteste.

3. Pe deputatul ales Traian Meșian, care asemenea neagă, că el s'ar fi folosit de mijloace neierate pentru reșuirea sa de deputat, că ar fi împuțernicit pe cine-va să se facă promisiuni, sau amenințări sau să corumpă cu bani pe alegători — recunoaște însă că în ziua alegerii atât în afaceri private, cât și pentru ca să afe rezultatul alegerii, la care a aspirat ca candidat s'a dus la Făgăraș, sub decursul alegerii a stat în otelul unde i-a fost trăsura, car după alegere din recunoștință a dat un prânț alegătorilor fără diferență de partide.

Toate aceste el nu le consideră de mijloace neierate.

4. A ascultat în privința autenticității contra protestului și pe cei suscriși acolo, dintre cari Iacob Moga paroch în Veneția superioară recunoaște suscrierea, însă n'a cetit ce suscrie și afirmă, că lui i s'a spus prin pretorele Gridean, că este un act pentru părintele Frateș, de altmintrenea el n'a fost la alegere.

Simeon Rădoiu paroch în Holbav n'a fost la alegere însă a suscrie contraprotectul, pentru că așchie, că întreaga preoțime se învinuesce de corupțiune.

Ceialalți soți recunosc suscrierea și consimțesc cu cele ce se cuprind în contraprotect, afară de Silvestru Greavu, care afirmă, că nici a fost la alegere, nici a suscrie contraprotectul.

5. A ascultat pe Nistor Popa din Șinca nouă, care recunoaște, că a suscrie atât declarațiunea dela 18 Martie 1879 alăturată la protest, cât și contraprotectul, se escuă însă cu greșala provenită din slăbiciunea bătrânelor, dar susține declarațiunea dela 18 Martie, și afirmă, că pretorele George P. Gridean l-a îndemnat să voteze pentru Meșian, ear la 2 luni după alegere i-a trimis 2 fl. și nu scie pentru ce.

6. Pe Vincențiu Grama ca fostul notariu al colegiului electoral, care afirmă, că nime n'a cerut votare nominală, ear votarea secretă s'a primit din partea mulțime, însăși votarea s'a făcut în ordine, și rezultatul s'a constatat prin scrutiniu din ședulele predate de votați, protocolul s'a compus în biserică, numai suscrierea și căutarea protocolului și a ședulelor s'a făcut în casa domniului comisariu consistorial.

În privința amestecului mirenilor în alegere ție, că înainte de începerea alegerii au fost în biserică Turcea, Jurcu, Grideanu, Etreșin și alții dintre cari Turcea a reflectat „la oare-care cuvinte prejudioase pentru T. Meșian vorbite acolo în public din partea prețosului Iacob Urdea” în urmarea cărora s'a făcut șgomot, ear el a tras atențiunea dlui comisariu, că „mirenilor nu le compete a vorbi în acest act” — apoi au eșit cu toții din biserică, și după înscirirea spiritelor au intrat earăși și s'a efectuit alegerea fără conturbare. De corupțiuni n'are nici o scire.

7. P. Ioan Mărdan încă fost bărbat de încredere în privința însemnării voturilor, care recunoaște, că din eroare a însemnat un vot de a lui Frateș la Meșian însuși reflectându-se la aceasta din partea celor de față la moment a cores greșală.

În privința coruperei ar fi așdit dela Bartolomeu Zacharia, că Grideanu l'ar fi imbat cu bani pentru ca să voteze pe Meșian, dar altmintrenea nici de o mituire n'are scire.

8. Pe Bartolomeu Zacharia din Ludișor în privința mituirei amintite mai sus, care ție, că după alegere a voit să ție Grideanu nici el nu scie 2 sau mai multe hri-de de case 1 fl. ce el însuși n'a primit.

9. Pe învățătorii din Părâu Iacob Oana ca martor provocat de protestatori în privința corupțiilor, care ție, că în ziua alegerii a rețut, că la ospătăria lui Sauer din Făgăraș erau mesele pregătite pentru preoții alegători, că acolo era și pretorele

FOIȚA.

Archiepiscopul și Metropolitul

ANDREIU BARON de ȘAGUNA.

de Nicolau Popea.

(Dare de seamă de I. Slavici).

(5 Urmare).

El i privia deci pe Ardeleni nu numai ca membri ai bisericii nu organizate, ci totodată ca ziditori ai acestei biserici și apostoli ai concepției sale despre religia creștinească. Roadele bune, ce va fi producend organizația ce el a dat bisericii, în Ardeal, vor trebui să de aceste organizații o recunoaștere mai generală, eară Ardelenilor mărire mare și nume etern.

În clipa morții sale el nu s'a gândit dar decât la asigurarea acestor roade; pentru aceea lăsa cu limbă de moarte următoarele:

„Inmormântarea mea să se facă înainte de ameață-di, fără pompă, fără musică și „fără predică”, în următorul rând:

a) după ce duhovnicul meu iero-

monachul Gherman, pe care îl rânduiesc, ca el singur și solitar să mă îngroape, va săvîrși a casă pravila mică de îngropăciune, atunci un cleric îmbrăcat în stichar negru să premeargă conductului cu crucea cea mare neagră și „alt nimica să nu se poarte”;

b) apoi să urmeze clericii și pedagogii câte 4—5 într'un rând; cu profesorii lor;

c) apoi poporul credincios, câte 4—5 într'un rând;

d) apoi preoțimea noastră câte 4—5 într'un rând;

e) după preoțime să vină crucea de la mommentul meu, purtată de un cleric îmbrăcat în stichar negru;

f) apoi să vină corul cântăreților, care „vor avè a cânta lîm”;;

g) mai departe să vină doi clerici îmbrăcați în stihare negre, purtând lumini;

h) apoi duhovnicul Gherman îmbrăcat în sfită neagră, ca preot îngropător;

i) apoi să vină carul funebru cu cociugul și în fine

j) să urmeze personalul consis-

torului arhidieceșan plenar și oșpeții după categoria lor;

m) astfel conductul mă poate petrece până la casarmă, sau cel mult până la magazinele militare, de va fi ziua frumoasă;

n) „domnesticul meu Simeon și servitorul meu Vasile să remănă a casă spre a păzi acolo, ca să nu se întemple vre-o pagubă”;

o) disolvându-se conductul, carul funebru și duhovnicul meu Gherman, în careta mea, să mă ducă la biserica cea mare în opidul Reșinar, unde în tînda femeiască să se depună cociugul și în următoreea dlui duhovnicul singur să celebreze sf. liturghie și să săvîrșească inmormântarea mea”.

Căci el i scia pe oameni, căt de răi sînt, căt de fățarnici și căt de pismătăreți, și nu voia ca până și inmormântarea lui să jignească pe alții, nu voia ca inimile curate să se încărbeze în vederea vactelor fățarnice ale celor ce-l jăliau numai spre a-și face un merit din aceea, că l'au jălit.

Dar, mai pre sus de toate, el i scia pe oameni căt de nechibzuți sînt și se temeă, ca nu cumva mani-

festățiunile, fie sincere, fie oficiale, ce se puteau face la inmormântarea lui, să arunce sămînța neînțelegerilor între Români și să pună în joc pacifică desvoltare a bisericii abia organizate.

Scriind dar biografia, Părintele Popea trebuia să aibă mereu în vedere testamentul înțeleptului arhipăstor, să se ferească de a pune în cartea sa vre-o vorbă, care ar pute să fie pusă la indoială, care ar pute să deee loc la neînțelegeri între Români, ori care ar îndrepta mânia vrămașilor poporului român asupra bisericii sinodale din Ardeal.

Deci Preaosfinția Sa ne dă un fel de istorie pragmatică a faptelor săvîrșite „cu concursul” lui Șaguna, și ne înfățișează lucrurile astfel, ca ele să nu jignească pe nimeni, pe căt e cu puțință să spuie adevărul asupra unei a decea părți din meritele unui om, fără ca să jignească pe cei ce ar fi dorit să aibă și ei asemenea merite.

Căci Baronul Andreiu de Șaguna a fost și om politic.

Încă la anul 1848 dictatorul Kossuth, voind a se înțelege cu Româ-

Grideanu și alți civili, că profeții căpătau mănăre și bentură, dar se fi plătit nici unul n'a vădut — că a auzit, că pretorul Grideanu ar fi dat câte 2 fl. la un preot sub titlu de căraușie și că a auzit pe unii profeți, pe cari însă nu'l cunoașce, dicând, că „2 fl. pentru diua de ași încă sînt bani în loc de nimica.”

În fine că pretorul Grideanu după alege-re a provocat și pe pretorul Georgiu Cerbu paroch în Părău, ca să subscrie contraprotelul, căci va avea lipsă de densus în cauza fiului seu. În fine

10. Pe fostul comisar, protopresbiterul Petru Popescu, care nu mai are a adage-nimica la rapoartele sale, ci le subscrie. Fasiunile nu sînt întărite cu jurământ.

Considerând, că rezultatul investigațiunei nu dovedește, că candidatul Traian Meșian s'ar fi folosit sau direct sau indirect de mijloace necierate pentru ca să devină ales. Considerând, că nu este constat, că pretorele Grideanu din încercinarea candida-tului Meșian s'ar fi încercat să influențeze și corump pe alegătorii.

Considerând, că nici chiar cele ce se afirmă despre pretorele Grideanu nu sînt dovedite în mod, care se poată servi de probe depline pentru nimicirea actului de alege-re.

Considerând, că ingerința mirenilor în actul alege-rei nu este dovedită.

Considerând în fine, că iregularități e-sențiale la actul alege-rei nu s'au petrecut — se propune:

Alege-re de deputat preteșe în cercul al XIX din Făgăraș efectuată la 5 Martie 1879 se verifică, car speșele investigațiunei le poartă subscrișii protelului.

Din întregul căruia se vede, că s'a com-isi iregularități înșe nu așa de grave ca să nimicească alege-re deputatului clerical ales în acel cerc. Cu deosebire ce privește acusa de mituire și a amestecului mirenilor la a-lege-re profesască, nu s'ar pută dovedi așa, ca intr'adevăr se și poată cineva baza cu de-plină siguranță verdictul seu. Fasiunile în această privință arată numai, că un preot ar fi primit 1 lună după alege-re dela pretor 2 fl., fără a sci pentru ce, car altul, că ar fi primit 2 fl. sub titlul bani de drum. Ames-tecul mirenilor la actul de alege-re înșeși nu a fost de așa natură, ca să se poată numai ingerință în drepturile alegătorilor. Afară de aceea fasiunile nu sînt întărite prin jur-ământ, car persoana agravată mai tare în protelul unor alegătorii, pretorul Z. Grideanu nu s'a ascultat de loc.

Deci în numele comisiunei propune ca alege-re să se verifice, car speșele investiga-țiunei se le poarte aceea, cari au subscris protelul.

Deputatul E. Macelar iu spriginosee propunerea, înșe în ce privește speșele, a-cese se le poarte subscrișii protelului și contraprotelului în părți egale.

Deputatul Cristea avînd în vedere, că din cele aduse înainte din protelul de a investiga se vede, că s'au întemplat mai multe iregularități, deși ele nu s'au potut dovedi într' toate, că mai departe, tocmăi din cauza acestor iregularități și a necon-statărei lor cu deplină claritate i'ar fi cuiva cu greu a pucea de conștiință curată la verificarea alege-rei și osăndirea protestatorilor la plătimea speșelor — propune: ca ve-rificarea se amâne până ce actul de in-vestigare va fi completat așa, ca să se poată aduce o sentență în deplină cunoștință.

Deputatul Z. Boiu, ca fost comisar de investiga-re arată motivele pentru cari nu ar fi supus pre fasionători la jurământ, dar

nu, i eartă pe toți, afără de unul singur, cel mai nevinovat pentru densus: Episcopul Șaguna.

Șaguna a eșit, așa dicînd, din mijlocul poporului maghiar: născut la Mișcolț, crescut între Maghiari, până la vârsta de douăzeci de ani a pe-trecut în mijlocul lor și de densus il legau cele mai plăcute suvenirii, su-venirile tinerețelor. Întreaga lui viață mărturisese, că nu a știut urî; cu a-tât mai puțin i pută urî pe Ma-ghiari. Ba poate, ca oameni, Maghiarii și alți străini, în mijlocul cărora și-a pe-trecut tinerețea, i erau mai apropi-ați decăt Românii.

El înșe era pătuns de convinge-rea, că Maghiarii, ca popor, sînt ne-drepti, că ei nu sînt oameni de înțe-legere.

Nu ca om politic, ci ca om lu-minat și cu vederi întinse, Șaguna a înțeles, că Maghiarii nu sînt capabili de a înțelege identitatea de interese, care trebui să-i hotărească a fi drepti față cu Românii. Atât Românii, cât și Maghiarii au interese deopotrivă de legitime, care nu se pot concilia, pen-

constată, că s'ar fi întemplat iregularități. În deosebire ce privește pe agravatul principal Grideanu ar fi aflat de prisos al mai în-treba și pre densus de oarece din lasiunile tuturor celorlalți s'a potut vedea, că s'au făcut abuzuri, cari nu s'ar pută spune în public.

Deputatul A. Trombițaș spriginosee propunerea comisiunei, din motivul că, cele aduse de protestatori în cauza alege-rei, nu s'au probat așa ca să se poată baza o sen-tență pe ele, căci lipsese la actul de in-vestigare atât acte publice, cât și jurăminte, cari singure se pot privi ca probe clasice. În contra părerei deputatului N. Cristea este din cauză, că nu ar vedea într'însa un re-sultat practic, car ce privește purtarea spe-șelor de investiga-re, pătinesce părerea de-putatului E. Macelar iu.

Ne mai fiind alt cineva înșinat la cu-vent, deputatul N. Cristea ca propunător își apară încă odată propunerea sa, cu atât mai mult cu cât ise pare, că este oare care disarmonie între cele raportate de rapo-rtul comisiunei și între cele espuse de de-putatul Z. Boiu. Toemai din cauză, că con-statându-se iregularități și tocmăi din cauză că, după cum însuși raportorul spune, ele nu ar fi dovedite pe deplin, nu se poate ad-duce verdict de sinod. Transgresiunile grave amintite de comisar iu de investiga-re tocmăi în interesul profeșiei din acel tract ar cere, ca să se facă deplină lumină în cauză, pen-tru aceea rămâne pelângă propunerea sa.

Raportorul încât pentru cele ce pri-vește referada sa, amintesc, că înadins nu a voit să între mai afund în lucru, căci a-tunci ar fi putut să constate, că chiar co-misar iu dela alege-re ar fi făcut presiune a-supra alegătorilor în favorul deputatului rē-mas în minoritate și că chiar el ar fi com-pus și protelul celor, ce au votat pentru contracandidat. Dintr'altele se poate vedea, că pretorul Grideanu s'a amestecat la a-lege-re deputatului preteșe; căt de departe a mers acest amestec nu se dovedește. A-cesta s'ar pută face numai dacă consistori-ul ar cere dela oficiul politic a se face din oficiu cercetare disciplinară contra lui.

Supunându-se în urma acestora propu-nerile la vot

Sinodul adoptă propunerea comisi-unei, și presidiul declară pre deputatul Traian Meșian de verificat deputat al cercului XIX Făgăraș;

Urmând la ordine continuarea rapo-rtului comisiunei verificătoare, raportorul Dr. I. Borcia raportează asupra alege-reilor din cerc. II clerical (Săliște) din cerc. VI Iliia și cercul XIV Bistrița.

Aflându-se actele preste tot în ordine, și nefiind proteste, propune și sinodul de-clară de verificați pre deputații: Moise La-zar (Săliște); Demetrie Comșa (Zarand) și An-dreiu Ghidiu (Bistrița). Fiind deputatul M. Lazar, ales și verificat din sesiunea anului trecut și în cercul VI Iliiei, presidiul îl în-vită a opta pentru unul sau altul din cele 2 cercuri.

Deputatul Moise Lazar optează pen-tru cercul II Sălișce. Ceea ce se enunță cu aceea, că în cercul devenit vacant (Iliia) se se eșerie alege-re nouă.

Urmează la ordine dezbateră spe-cială a regulamentului pentru adminis-trarea și controla averilor bisericesci, dela § 12 până la sfîrșit. Anșă la desba-teri mai lungi decât secțiunea despre rați-o-niu. Comisiunea propune ca afără de cele cuprinse în proiect, se se facă și un rați-o-niu general la finea fie-cărui an din care se se poată vedea esact starea averei. După

tru că Maghiarilor le lipsește abnegația înțeleaptă, pentrucă, în curgerea vea-curilor, nedreptățirea li s'a prefăcut în sânge și așa lor li se pare ca o nedreptate, când Românilor li se face dreptate. Pătuns dar de convingerea, că Maghiarii niciodată nu vor renun-ța de bună voe la dreptul lor de asu-prire și că ei trebuesc să fie siliți, fie de împregiurări, fie de o putere covîrșitoare a fi drepti, Șaguna nico-dată n'a voit să stee de vorbă cu densus, niciodată nu a cređut, că din înțelegerea directă cu Maghiarii poate să rezulte vre-un folos pentru Români. El nu era vrăjmașul Maghiarilor; era însă cel mai neînduplecat și mai ho-tărît adversar al lor, omul care cu zimbelut binevoitor pe buze le spunea cele mai aspre adevăruri și care nu voia să primească nimic direct dela densus, ci totdeauna le dicea: Sînteți siliți a ne da, căci au trecut timpurile de odinioară.

Dar ca om înțelept, el totdeauna scia, cănd trebuie să stărnească pen-tru întreaga dreptate și cănd marele interes al pacniciei conviețuirii îm-pune datoria de a renunța deocamdată

mai multe desfașurări și păreri despre no-țiunea rațiocinilor, se adoptă părerea co-misiunei.

Celalți §§ se primesc cu modificările propuse de comisiune parte în textul o-riginal.

Cetirea a 3-a a regulamentului per-tractat și enunțarea lui de primit, se a-mână pe ședința următoare.

Urmează la ordine dezbateră pro-iectului de regulament pentru înființarea unui esacrotor arhiepiscopian.

La propunerea deputatului Trombi-țaș, de a se pune acest proiect la ordine pe diua de mîne, nefiind proiectul definitiv pertractat în comisiune ear ședința presentă, fiind timpul înaintat se se încheie, sinodul decide a intra chiar ađi în pertractarea a-cestui proiect.

La cererea deputatului Trombițaș de a se constata, dacă sinodul e în număr destul de mare adunat spre a aduce concluse, se face apel nominal la care respund 32 de-putați, adecă majoritatea absolută.

Deci se pucea de dezbateră pro-iectului amintit.

Raportorul S. Pîso recomandă pro-iectul din cestuine, spre primire în desba-tere generală. — Se primesc.

Intrînd în dezbateră specială, în-dată la §. 1 se nasce o dezbateră mai îndelungată asupra naturii oficiului de esacrotor, susținînd deputatul A. Trom-bițaș, că așa precum s'ar afla stilist în proiect ar fi un organism nou, nepre-cisat în statutul organic, pecănd deputatul N. Cristea susține, că pe cât își aduce a-minte tocmăi după introducerea Statului organic în sinodul dela 1871 s'a făcut propunere pentru înființarea unui astfel de or-gan la consistor. Fiind timpul înaintat, des-bateră se întrerupe și se amână.

Ședința proximą se anunță pe mîne la 9 oare, la ordine raporturile comisiunilor.

Cu aceste ședința se încheie la 1 oară.

Dela sinodul eparhial din die-cesa Caransebeșului.

Din raportul publicat în anul trec-ut on. public a putut vedea, că o parte însemnată a membrilor sinodu-lui eparhial din Caransebeș, voind să pună odată capăt direcțiunii urmate din partea majorității de până aici a sinodului în frunte cu dl Babeș sprigin, cu părere de rău trebue să mărturisim, și de dñii Mocionesci, s'a con-stituit într'o partidă numită: „partida progresivă a deputaților sinodului e-parhial din diecesa gr. or. a Caran-sebeșului”.

Anșă la formarea acestei partide a dat-o mai mult persoana dlui Babeș, care în decurs de mai mulți ani s'a observat, că în afacerile noastre bisericesci, scolare și cu deosebire în cele fundiaonale, are înaintea ochilor mai mult interesele personale și oarba pa-timă, de a dicta sinoadelor, congrese-lor și arhierilor nostri.

De 10 ani ne intrunim în sinoa-dele noastre eparhiale.

În fie care an dl Babeș, îndată ce se deschidea sinodul, stăruia din

toate puterile, să se pună îndată la ordinea dñei fondurile comune și orga-nizarea consistoriilor.

După ce și vedea fondurile puse la cale încă pe un an, și își compune consistoriile cu oamenii lui, se înțelege, că la alege-re acestora nu se căuta la capacitatea, la moralitatea, la activitatea lor, la oameni cari se și iubescă biserica nu numai prin vorbe goale, ci prin fapte, cari să lucre pentru înflorirea ei, ci se în-treba simplu: ținut-a la alege-rele die-tale cu Babeș etc. și sînt pe deplin calificați a pași la toată ocașiunea în contra încăruițului lor episcop? Din-tre preoții și funcționarii bisericesci acela era cel mai vędut, care cuteza să atace, să injure asupra arhierieu-lui lor.

După ce și vedea, dic, toate aceste la cale pleca din Caransebeș spre a pune la cale și diecesa Aradului.

În anul trecut numeral membri-lor partidei progresive s'a urcat la 26, astăzi înșe după cum se va vedea mai la vale se urcă la numeral 33.

După disolvarea sinodului din a-nul trecut, din cauza că într'o ședință, în care era la ordinea dñei organi-sarea consistoriilor scolar și epitropesc, partida progresivă în frunte cu dl deputat Iulie Petric, nevoind a se pune pe un teren nelegal, după cum cerea dl Babeș cu oamenii lui, a pără-sit ședința, în carea rămănead nu-mai 27 de membri, președintele archi-eriu încheie ședința, anunțând pe cea viitoare pe mîne la 9 oare.

Adoaua și se înfățișează la șe-dință numai 22 de deputați și anume membrii partidei progresive și nu sci-u cum, chiar și dl Babeș.

Președintele vędînd, că sinodul nu mai e capabil de a aduce decisiuni valide, încheie sesiunea sinodului.

În anul acesta, publicul așteaptă cu nerăbdare, se vadă, ce față va lua sinodul.

Partida progresivă în anul acesta, căpătînd sucurs nou prin intrarea în sinodul ei a dlor: George Ioanovici proprietar mare, Ioan Brancovici ne-guțătoriu, Petru Popovici profesor de teologie, Nicolae Grama înv. Aurelie Drăgan înv. și Antonie Mustăț inv. în ședința ei ținută Duminecă a pri-mit următoarea:

Programă:

1. Voim să conlucrăm ca diecesa noastră să se și susțină și valideze au-tonomia sa basată pe aședimentele bis-ericesci și specialmente și pe statutul organic;

2. Voim să stăruiam ca autoritatea în biserică să se susțină nevătămă-tă, fără care nu poate exista nici o fa-milie necum o diecesă;

3. Voim a conlucra ca să se în-troducă ordine și punctualitate în în-treaga administrațiune bisericescă și cu deosebire în administrarea capita-lelor bisericesci, scolare și fundiaon-ale atât diecesane cât și a singura-țecelor bisericilor din diecesă în privința cărora au să se introducă măsurile cele mai corespunzătoare de păstrare (e-conomică) și controlă;

4. Voim a nisul ca între preoți și mireni se domnească cea mai bună și deplină înțelegere și armonie;

5. Voim a conlucra ca să cunoaș-tem pe deplin atât clerul cât și po-porul diecesan precum în privința stă-rei lui religioase, morale, culturale și materiale, așa și în privința însușir-ilor și aplecărilor lui, și ca densus să aibă de reprezentanți (deputați) bărbați luminați, credincioși și devo-țați binelui comun, ca să nu se sacrifice interesele cele însemnate și vitale ale diecesei și ale filior ei.

6. Voim să stăruiam ca institutele de teologie și de pedagogie ale diecesei noastre cari au speciala misiune, a pregăti pe preoții și pe înv.țătorii nostri (acești factori principali ai vi-torului bisericii noastre) așa după

cum pretind imperativ interesele bine înțelese ale biserice, scoalei și poporului nostru, precum și impregurările locale și particulare ale diecelei — ca aceste institute să fie provechite — aducându-se chiar și sacrificii, — cu cele necesare, ca să corespundă așteptărilor și cerințelor susamintite.

7. Voim să stăruim ca scoalele populare se remănă sub conducerea și supraveghierea nemijlocită a bisericei prin organele prescise în statutul organic ca așa să poată înainta și înflori treptat păstrându-se caracterul lor confesional.

8. Voim să nisum din toate puterile pentru înbunătățirea stărei materiale a preoților și învățătorilor noștri după impregurările locale și starea materială a respectivilor credincioși.

Toate aceste scopuri voiesc membrii partidei progresive să le ajungă succesive și pe calea dezvoltării paclnice.

Membrii sinodului sunt împărțiți în următorul mod:

A) Partida progresivă sub conducerea dlui Iuliu Petric

a) din cler: Filaret Musta protosinel, George Pesteau protopop, Atanasie Ioanovici protopop, Iosif Popovici protopop, Iacob Popovici protopop, Nicolae Andreievici protopop, Alesandru Ioanovici protopop, Ioan Popovici protopop, Simeon Dimitrievici protopop, Filip Adam prof. de teologie, Nicolae Popovici preot și as. cons., Teodor Cioloca preot, Alessie Popescu preot și as. cons., Const. Țepeneag preot și as. cons., Ioan Popovici Ivașcu preot, Ferdinand Musta preot, Alesandru Popovici preot și as. cons.,

b) din mireni: Iulie Petric jude reg., George Ioanovici prop. mare, Atanasie Cimponeriu jud. la tabla reg. Antonie Mustățî invetator, Ioan Marcu invetator, Stefan Velovan direct. de prep., Petru Popovici prof. de teologie, Aureliu Drăgan invet. Ioan Popovici not. com., George Serb deputat dietal, Timotei Miclea avocat, Antonie Crețian jud. adm., Stefan Antonescu jude adm., Ioan Brancovici neguț, Ioan Bartolomei secr. epp. Nicolae Grama invet., Ioan Baica inv.,

B) Partida dlui Babeș

a) din cler: Nicolau Scioion preot, Michaiu Radu preot., Pavel Miulescu preot și as. cons.

b) din mireni: Antonie Mocioni, Alesandru Mocioni, Const. Rădulescu Iosif Miescu, Engenie Mocioni (absent), Trifon Gaița, Petru Scioion, Simeon Trifunescu, Vinc. Babeș, Stefan Perian, Baltasar Muntean, Ioan Budișan, Iosif Seracin, Ioan Jonaș, Teodor Serb. Ilie Curescu, Isăia Stoica, Ioan Bethia Aron Damaschin.

Dnii Stefan Ioanovici, Martin Țapu și Dim. Linta după cum se vede încă vor intra în partida progresivă.

Dnii Mocionesci în ședința de luni și-au cerut concediu.

Partida progresivă încă în anul trecut având înaintea ochilor mulțimea agendelor, ce aveau de a se practica era aplecată a pacta în cauzele controversate cu capii celelalte partide. I s'a răspuns înse simplu, că ne având majoritatea nu se demite la pactări cu ea.

În anul acesta partida progresivă neurmând exemplul majorității de an s'a arătat condusă tot de acel spirit conciliatoriu și într-o ședință publică dl Iulie Petric declară, cumcă densusul și cu cei de un principiu cu el, deși dispun în anul acesta de o majoritate însemnată, totuși spre înaintarea afacerilor noastre e gata a pacta cu capii celelalte partide.

Duminecă, după deschiderea sinodului dl Babeș s'a și încercat a se pune în înțelegere cu dl Iulie Petric.

Resultatul după cum se vorbește a fost, că dl Babeș a declarat, că el nu are lipsă de dl Petric, eară dl Petric îi răspunde, că dacă e treaba așa atunci nici densusul nu are lipsă de dl Babeș.

În ședința de Lunii dl Alesandru Mocioni cu dl Babeș cer a se autentica mai întâiu protocolul ședinții din anul trecut. George Ioanovici cu dl Petric propun a se autentica mai întâiu protocolul ședinței de ieri, de oarece pășind acum la autenticarea protocolului ședinței ultime de an, aceasta ar da ansă de nou la discușuni lungi și înfocate prin care sinodul ar perde numai timpul cel scump și poate fără de a ajunge la vre-un rezultat.

Deputatul Iulie Petric propune a se autentica protocolul ședinței de ieri eară după autenticarea acestuia să se pună la dezbateri întrebarea, dacă protocolul de an are să se autentice astăzi sau să se amâne până altă zi.

Președintele pune la vot propunerea dlui Petric cea ce se primesce cu o majoritate însemnată.

Dl Babeș cere a se numera cei ce spriginesc propunerea densusului.

Resultatul fu, că președintele numeră 20 de deputați, cari spriginesc propunerea dlui Babeș.

Luni după ameați dnii: Babeș, Radulescu și Miescu intrară de nou în pertractări cu dnii: Ioanovici, Petric Antonescu și protosinelul F. Musta. Resultatul fu complanarea controverșelor, recunoscându-se, că conflictul, prin care s'a întrerupt sinodul de an, a fost resultatul unor neînțelegeri din ambele părți.

Un raport special despre fie-care ședință va urma.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Săliște, 25 Aprilie st. v. 1880. Onorate domnule Redactor! Reuniunea învățătorilor din ținutul Sibiului și-a ținut adunarea sa de inaugurare în zilele 23 și 24 Aprilie, aici în Săliște. Era în adevăr frumos a vedea peste 50 învățători din giur asistând la oficialul divin și așteptând pe președintele reuniunii dl prof. sem. Ioan Popescu, care a și sosit în decursul aceluia, și a cărui prezență a contribuit și mai mult la festivitatea anunțată pe 11 care a m.

Programa festivității de inaugurare prin care v'e o acudăm aci spre publicare, a fost executată cu precisiune.

Cu această ocaziune a încurs dela bravii Sălișteni și inteligența din giur suma de 77 fl. 20 cr. v. a. din care subtragându-se speșele de 8 fl. 20 cr. remâne un venit neto 69 fl. din care 46 fl. pentru fondul reuniunii ear 23 fl. pentru biblioteca scoalei din Săliște.

Lista dlor contribuenți*) de asemenea v'o acudăm spre publicare.

Fiind timpul nefavorabil escursiunea anunțată pe după ameați s'a amânât pe dina următoare, ear reuniunea a ținut a 2-a ședință, în care s'a dat cetire raportului comitetului despre activitatea anului expirat și s'a ales o comisiune pentru censurarea scotelelor, comisiunea de propuneri și acea de arondarea teritoriului reun. în despărțeminte, ear după aceasta s'a întrunit învățătorii în grădina la „Crucea de aur” unde primăria și inteligența de aici le-a donat câteva butoaie de bere, se înțelege că toatele nu au lipsit pentru dl președinte, pentru primăria comunei, pentru inteligența din loc și pentru popor, cari toți cu mic cu mare au primit pre frații în mijlocul lor, ca pre nise adevărați apostoli.

*) Programul și Lista le vom publica cu altă ocaziune. Red.

Celelalte agende credem că se vor publica în mod oficial de unde se va vedea mai bine activitatea adunării generale de aici, care pentru fie-care participant credem că va remăne un moment de bucurie și un suvenir plăcut.

O impregurare tristă nu o putem trece cu vederea, că adevărat învățătorii din nemijlocita apropiare precum din Vale, Sibiel, Cacova, Topârcea, Mercurea, Ludoš, Turnișor etc. au preferat a remăne acasă și a și vedea de geschăfturi, pecând bietul învățătoriu din Cincu-mare a venit per pedes până la Săliște. Comitetul credem însă că și va face dorința față cu cei renitenți conform concluserilor aduse de adunarea generală.

Vađa adunărilor generale depinde în mare parte dela dnii presbiteri, cari durere astădată nu ne-au onorat cu prezența d-lor.

Stoica m. p., Ioan S. Puntean m. p., pres. reun. secret.

Secătură în 13 Aprilie v. 1880. Prea onerate d-le redactor! Ca unul care nu demult m'am reintors din străinătate și m'am aședat aici în Chior în 13 Aprilie a. c. avui ocaziune a mă convinge despre aceea, cum se fac pe aici prin Chior trecerile la s. unire: firesce că eu sunt gr. or. cu drept pot și eu imita Titul articolului din stimata foaie a „Telegrafului Român” Nr. 43:

„Cum se fac la noi însinuările la unire doară nici la o nație din lume.”

Prin multe suferințe au trebuit se treacă credincioșii bisericei noastre gr. orient. Ca se scie on. lectori a „Telegr. Rom.”, deosebit preoții ce se petrece pe terenul bisericesc, voi spune următoarele:

Parochul din Secătură, mai mult de trei luni însetează a se uni, înainte de a începe la opera unirei se uni în cugete cu preotul Ioan Macsini cu Ioan Sima ambi oameni însetați de a trage în mregea unirei. Dl Ioan Sima din Negreni, după ce fu eschis din toate oficiile fu admis a depune esamenul de teologie de odată de pe toti 4 anii ca să se facă preot, condiționat ca mai întâiu se unească 7 sate gr. or. Ce merite sânt aceste?

Acești doi colegi în eamnă mai de multe ori circulară în parochia Secatura spre a amăgi oameni cu promisiuni diferite, cu zidiri de biserică nouă, cu titluri, etc etc.

În 25 Martie a. c. începură a pune în lucrare staturile cele multe, așa precum voi espune.

Dl Ioan Sima se prezentă în Secatura și predicând sus și tare: că sânt buni bani 300 fl. pentru ce se nu primească: de cătră seară aduse beutură după care numai decât avură succes, ca vre-o 40 de oameni înbătați de vinars (horincă) se însinuară noaptea târziu, se înțelege că și preotul setos de a trece încă a fost de față. În ziua următoare s'a hotărât ca să trimită un comisariu la episcopul din Gherla; de atare s'au ales un curator care însoțit de Ioan Sima în 28 Martie se prezentă în Gherla, aici înaintea episcopului au descoperit „avem lipsă de unire Maria Tu” Sănțenia Sa a răspuns — bine fiule — fațeti și a doua însinuare și veniți încoace, că toate lipsele vi se vor împlini, adevăc cele 300 fl. publicate în Secatura.

În 6 Aprilie a. c. începură la a doua însinuare, care nici cum nu o putea duce în deplinire, căci poporul vedea acum cursa de primejdie deschisă.

Ce vor face? Începu preotul a circular prin sat după oameni, a i constringe, a i mitui cu promisiuni ne mai pomenite. Nici așa nu le-au succese pentru că n'au putut aduna pre toți. Cum au făcut însinuările: cum nu? nu mi pociu inchipui — de-

stul că în 11 Aprilie a. c. preotul din Secătură cu doi curatori se prezentă înaintea episcopului din Gherla. Aici fură primiți — și preotul a depus jurământul, — mirare mare, cum un preot nefăcânduși însinuările legale, se pret, se scie sigur, că preotul nu s'a însinuat nici odată.

Despre toate aceste având cunoștințe părintele administrator ppresbiterial al Cetății de peatră numai decât a eșit în fața locului și îndată s'a întors lucrurile altcum: se descoperi că numai 40 de oameni s'au însinuat — legalminte sau ilegalminte, viitorul va adeveri. Depărțându-se părintele administrator, parochul care și vënduse turma sa, ridică proces la oficiul pretorial, că pâr. adm. l'a eschis din biserică, și ceru a se repune în funcțiune.

Pre când preotul suspomenit prezentă rugarea sa pretorelui cercual togmai atunci sosit și dela comitele supr. al comitatului un ordin, care l'a emis, la cererea episcopului greco-cath. din Gherla, care în scrierea sa dăce; că tot poporul din Secătură, împreună cu preotul au îmbrățișat unirea, în urmă îl roaga să susțină în funcțiune pre preotul pomenit.

Aceste ajungând la cunoștința administratorului tractual, — numai decât a eșit a doua oară în fața locului unde în 18 Aprilie a. c. s'a convins despre pașii preotului — sedus. În urma acestora administratorul tractual se prezentă înaintea pretorelui și a vice-comitetului, și descoperi, că 17 familii au rēmas statornice în religiunea gr. or., la ce i s'a răspuns, că poate să fie drept, dară deși trebuie să facă destul ordinului comitelui suprem și așa toate protestele administratorului toate descoperirile remase fără folos. Ba în urmă i s'a spus, că de cumva s'ar opune cineva la aceste, atunci cu gendarmi (Karthatalommal) se va pune preot în biserică.

În 19 Aprilie a. c. se și întemplă, căci eșind adjunctul pretorelui în fața locului, împreună cu notariul cercului repuse pre preotul suspendat în biserică.

După aceste p. administrator se depărtă din comună întristat, lăsând poporul cu ochii scaldăți în lacrimi pentru nedreptatea și conturbarea făcută în ceea ce au mai scump adevăc în religione.

Judece onorați lectori: mai auzit-us'a întemplare asemenea ca aceasta!

După aceste toate credem, că înaltele organe bisericesci vor pune capăt la astfel de turburări și abusuri, — că de nu — atunci nu numai poporul din Secătură, ci și întregul ppresbiterat va fi periclitat în religiunea sa. Este de lipsă a soi și aceea, că la trecerile Selnifienilor dela confesiunea gr. cath. la cea gr. or. mult a contribuit dl Sima, multe escursiuni a făcut în fața locului, multe protocole a compus în sus și în jos până ce în urmă a adus pre bieși Selnifienii și în temniță. Și întoarce cojocul pe cealaltă față — au aflat că mai bune sânt 300—800 fl. decât nimica; frumoase praccse câștigate pe terenul bisericesc.

Cu aceste descrieri a întemplărilor din comuna Secătură (ppresbiteratul Cetății de peatră) încheiu cu aceea, că urmările ce le va desvolta viitorul le voi mai comunica cu on. lectori ai „Tel. Rom.” Un Chioerom.

Varietăți.

* (Sinodul eparchiei Aradului), ne spune „Biserica și scoala” și-a terminat ședințele Vineri în 2 Maiu. În ședința ultimă s'a ales vicariu episcopesc și tot odată president al consistoriului din Oradea P. Protopr. al Tot-Varadiei Iosif B. e. ș.

* (Diplome de doctor) în drepturi și științe de stat au obținut la universitatea din Budapesta în timpul mai recent dl Absolon Todea și dl Demetriu Magdu.

* (Hymen). Dl Teodor Ceonțea profesor preparand la Institutul teologic-pedagogic din Arad, și-a încredințat în a doua zi de Paști de fiitoare soție pre-d-soara Rea Silvia Bocșan, fiica rvdism. domn Moise Bocșan paroh și asesor consistorial în Curtici. Darul lui Djeu se fie preste aceasta jună părechie.

* (Maial). Junimea română universitară din Cluj invită cu toată onoare la *maialul*, care l' va arangia la 1 Iunie c. n. a. c. în „Arenă” din promenata Clujului în favorul fondului pentru gimnasiul român proiectat în Șomcuta-mare (comitatul Satu-mare). Programul jocurilor va fi întregit cu jocul istoric „Romanul” împreună cu „Bătuta” prezentat în costum național. O parte din venitul curat se oferă ca ajutoriu școlii române din Gilău. — Ofertele binevoitoare se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe calea diarisică.

Bilete de intrare se pot căpeta în localitatea casinei române (strada cărbunilor internă Nr. 21) la 31 Mai și 1 Iunie a. m. dela 3—5 oare, ear în seara petrecerei la cassă. Prețul unui bilet de intrare: pentru 1 persoană 1 fl., pentru familie de 2 membri 2 fl., eară dela 2 în sus pentru fie-care câte 50 cr. Inceputul la 5 oare d. a.

* (Prima hârtie românească de valoare) notată la bursele publice în Austro-Ungaria sînt scrisurile fonciari ale institutului de credit și de economii „Albina” din Sibiu. Aceste notează la bursa din Budapesta de present 98½ și după cum sîntem informați sînt foarte căutate. Intr'o singură și din săptămîna aceasta s'au efectuit aici în Sibiu comande de scrisuri fonciari ale numitului institut în valoare de fl. 40.000.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.”)

(Sosită alaltă eri).

Paris, 16 Mai nou. Camera a resolut legea de intruniri conform propunerilor ministeriului. Lepere, ministrul de interne s'a descoperit lui Freycinet, că va să demisioneze. Iules Simon și Leroy sînt considerați de candidați definitivi pentru presidul senatului. Greva în Turving s'a terminat se continuă însă în Roubaix.

(Sosită astăzi).

București, 16 Mai n. Calimachi Catargi este denumit legat în London.

Roma, 16 Mai n. La 3½ oare d. a. erau cunoscut 277 alegeri definitive de deputați. Sînt aleși 103 constituționali, 128 ministeriali, 46 disidenți. Mai sînt în restanță 123 a-legeri, dintre cari 49 vor fi ale constituționali, 56 ministeriali și 18 disidenți.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Cestiunea ortografică în Academia română.

Raport

asupra noului proiect de ortografie română.

(Încehier).

11). Accentul, întrebunțat până acum peste *e* și *o*, pentru a exprima

diftongii *ea* și *oa*, este atît în contra regulii scrierii române: că acele sunori române, pentru cari se scie litera latină corespunzătoare, se scriu cu această literă, cît și în contra naturii semnelor, nefiind chemat accentul în nici un alfabet a exprima pe *a*.

Dar accentul este chemat a exprima vocala intonată, dîc apărătorii acestei scrieri, și fiind că diftongii *ea* și *oa* provin totdeauna din *e* și *o* intonate, trebuie scriși *é* și *ó*, așa cere principiul etimologiei române. La aceasta se poate răspunde: ori de unde ar proveni *ea* și *oa*, din momentul în care vocalele *e* și *o* au primit o schimbare fonetică, pentru a cărei scriere se află o literă în alfabet, nu pot fi lipsite de această scriere pentru a li se descoperi una nouă. Dacă dar *e* și *o*, din cauza intonării, și-au însoțit un son, pentru care există litera latină corespunzătoare, adică *a*, nu pot fi scrise altfel decât prin *ea* și *oa*. Altmintrelea pierdem consecința și intrăm în deplin etimologism. Ear obiecția, că nu se vede dacă *e* și *o* trebuiesc citite ca diftongii *ea* și *oa* și nu *e* și *o*, nu ne pare întemeiată. Căci scrierea nu este silită a arăta absolut toate nuanțele vorbirii, și așa nu este nici chemată a arăta diftongarea. Dacă ar fi altfel, de ce atunci s'ar mîngîni exprimarea diftongilor la *ea* și *oa* și nu s'ar întinde la toți diftongii, d. e. iubesc, voios, ieure, aluat, căutat?

Dar afară de aceasta nu este esact, că ori ce *e* și *o* intonat se prefacă în *ea* și *oa*. Regula esactă ne-o dă Pumnul: *e* intonat, dacă în silaba următoare află *a*, *x* și mai rar *e*, se prefacă în *ea*; în celelalte casuri rămâne *e*, deși este intonat: de e. vorbesce, vorbesci, vorbesăde obtescu, obtescă; șapte, șearpe, alătura cu șapte șerpe. O întotmă dacă este urmat de *a*, *x* și *e*, se prefacă în *oa*, dar înainte de *i* u rămâne *o*, de es. port, porți, poarta, moarte, moartă mortul, morții.

Așa dar semnul accentului de intonare pus deasupra lui *e* și *o* ar pute să aibă numai atunci înțelesul diftongului *ea* și *oa*, când în adevăr orice *e* și *o* intonat s'ar și prefacă în *ea* și *oa*. Dar fiindcă, precum am vădit, nu este așa, ci din contră *e* și *o*, deși intonate, în jumătatea casurilor nu se prefacă în *ea* și *oa*, însemnarea lor cu accentul intonării pentru a le arăta că diftongarea este lipsită de logică.

Un alt argument în contra numitului accent ne pare a fi următorul: a cel a ce și-l însoțesc uneori vocalele *e* și *o*, când sînt intonate, nu este o simplă neglijență a limbii, oare cum un obicei fonetic, care ar pute să așeze de bine să dispară din pronunțare și căruia dar i este de ajuns de a fi numai arătat în treacăt prin semnul intonării; a cel a din contră a ajuns a fi în limba noastră tot așa de important ca și sonul radical, din care provine, fiindcă uneori îl consumă chiar pe acesta și rămâne singur.

De ex. din veață, peană, peară, veață, veață, veață, afoară etc., Românu l a făcut vară, pană pară vară, vară, masă, afară etc., și ales acolo unde a păstrat diftongul *ea*, la prefăcut în *ia* de ex. piatră, iapă etc. Legea fonetică este că *ea* și *oa* tind a se prefacă în a mai ales după labiale și *r*, uneori și după sibilante. Această pierdere a lui *e* din diftongul *ea* și prefăcerea lui în simplul *a* este așa de înrădăcinată în limbă, încât unele cuvinte cu un *e* primitiv sînt apoi variate în declinare ca și când ar fi avut un *a* primitiv. Pe când de ex. în pluralul din pană, pară, vară, se reînfațesează *e* și se dîce pene, pere, vergi, în alte cuvinte analoge, nu se mai înfaț-

șează nici atunci, ci a se schimbă în *x* ca un *a* primitiv: țară, țări, pradă, prați etc.

Caracteristic este și exemplul unui *oa* provenit nu din *o*, ci din *a* primitiv: *foame* din lat. *fames*. Este dar cu neputință de a ascunde sub accent sonul *a* provenit din intonarea lui *e* și *o*.

Această argumentare nu este însă împărțită de întreaga comisiune; u-ni membri susțin a păstra scrierea *é* și *ó*, între acestea e d. Baritiu, care a fost tot deauna de părere, că în genere trebuie luată de principiu ortografic etimologia mărginită la formele actuale ale limbii române. Rămâne, ca în urma unei discuțiuni generale a d-voastre a tuturor, să decidă majoritatea voturilor și asupra acestei controverse.

Trbuie să amintesc însă, că și aici unii Cipariani sînt dispuși a face concesione, și mă refer earăși la citatul studiu ortografic al „Telegrafului român” din Sibiu. Causa pentru care acești Cipariani nu se împotivesc la scrierea *ea* și *oa*, este că vîd sunetele radicale e și o păstrate și în această scriere și că odată sunetul radical păstrat, le este etimologic indiferent, dacă glăsuirea *ea*, *oa* se arată prin accent sau prin însuși litera nouă introdusă. Se citează și exemple din alte limbi neolatine, relative tot la diftongarea lui *o* latin, span. *bueno* (bonus), *luego* (locus), franc. *neuf* (novus), *feu* (focus) dar mai ales *ital.* d. e. conjugarea lui *morire*, *muoro*, *muori*, *muore*, *moriamo*, *morite*, *muorono* etc.

Se înțelege, că cercetarea noastră de mai sus s'au raportat numai la casurile, când *ea* și *oa* proveniau în adevăr din lungirea lui *e* și *o* prin accent. Căci în celelalte casuri, unde a este din capul locului o vocală de sine stătătoare cu un înțeles propriu gramatical, chiar cei ce de altmintrelea scriu e cu accent, trebuie să însemneze pe *a* deosebit. De ex. face, făcea, duce, ducea. Aici a este vocală fleționară a imperfectului și a scrie făc, duc ar fi în ori ce cas o greșală de ortografie. Asemenea trebuie să se scrie *stea* și nu *sté*.

Domnii membri! Acesta este rezultatul desbaterilor urmate în sinul comisiunii, ce ați binevoit a o alege pentru lucrarea proiectului de ortografie.

Spre a vă de un exemplu practic pentru înfațșarea, ce ar avé scrierea română după această ortografie, am onoare al vă alătura o transcriere conformă cu regulile aici stabilite. Este *Cântecul gîntei latine*, ce l am transcries, cântat de acel poet și coleg al nostru, căruia natura pare ai fi dat menirea de a înfațșea generațiunilor contimporane toată gramseța eufonică a limbii noastre materne.

Fără îndoială lucrarea noastră, așa cum vi se presentă, nu desleagă și nici nu atinge toate întrebările, ce ni le pune ortografia română. Noi am creșut, că deocamdată a fost bine a se însemna prin câteva liniamente mari forma generală a scrierii noastre, lăsând anilor viitori sarcina de a fisa toate amănuntele ortografice, unele în parte atărînd dela o lucrare definitivă asupra gramaticei și asupra vocabulariului limbii române.

Ori care va fi decisiunea d-voastre pentru astăzi, cred că toți vom fi inspirați de dorința de a publica Analele Academiei sub o formă a scrierii lor, care să nu ne desbine de mișcarea generală a literaturii noastre în această privință, ci să pună Academia Română în lăuntru și în fruntea acestei mișcări.

București, 8 Aprilie 1880.

T. Maiiorescu.

Bursa de Viena și Pesta din 14 Maiu 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	105.60	105.40
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	—	82.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	98.50	98.—
Oblig. de stat dela 1876 de e. d. drumului de fer orient. ung.	86.50	86.50
Împrumutul drumurilor de fer ung. Obligățiunilor de resemprarea pămîntului	125.75	126.—
Obligățiunilor ung. cu clausulă de sorșire	94.—	94.—
Obligățiunilor urbanele temesiane	93.—	93.—
Obligățiunilor urbanele transilvane	92.25	92.25
Obligățiunilor urbanele croato-slavonice	94.—	—
Obligățiunilor ung. de resemprarea decimii de vin	92.50	92.50
Datorie de stat austriac în hârtie	72.40	72.25
Datorie de stat în argint	73.25	73.—
Renta de aur austriacă	88.50	88.60
Sorși de stat dela 1860	130.50	131.—
Acțiunilor de bancă austro-ung.	837.—	836.—
Acțiunilor de bancă de credit ung.	275.—	272.80
Acțiunilor de credit austr.	264.25	264.—
Sorși unguresci cu promii	—	110.50
Argint	—	—
Galbin	5.65	5.58
Napoleon	9.46	9.47
100 marce nemesci	68.45	68.45
London (pe polți de trei luni)	118.80	118.80

Economic.

Sibiu 14 Mai n. Pro hectolitru: Grâu fl. 8.30—9.90; grâu scăreț fl. 6.80—7.80; scărară 5.10—5.50; Orz fl. 5.20—5.60; Ovăs fl. 3.60—4. Cuceruz fl. 4.60—5.—; Mălaiu fl. 6.—7; Cartofi fl. 2.50—3; Semeșăde cânepă fl. 8.—9; Mazere fl. 7.—8; Linte fl. 12.—13; Fasole fl. 6.—7 pro 50 chilo; Păină de pîne fl. 8; Slănină fl. 87—40; Unsoare de porc fl. 35—40; Săburat pro 50 chilo fl. 16.—; Său de luminări fl. 24—25; Luminări de său 1.05—1.15; Săpna fl. 20—21; Fân 50 chilo fl. 1.05—1.15; Căneșă pro 50 chilo fl. 16.—18. Lemne vîrtoase de foc pro metru cubic fl. 3.50 Spiț pro grad 55—60 cr. pro chilo: carne de vită 44—48 cr.; Carne de vițel 45—50 cr. carne de porc 50—54 cr.; carne de berbec 40—48 cr.; oașă 10 de 20 cr.

Mediaș, 13 Mai n. Pro hectolitru: Grâu 7.60—8.20; Grâu scăreț fl. 6.40—7; Scărară fl. 4.50—5; Ovăs fl. 3.—3.20; Cuceruz fl. 4.30—4.40; Semeșăde cânepă fl. 7.—7.30; Fasole fl. 7.—7.20; mazere fl. —; Cartofi fl. 2.—2.50; Fân fl. —2.20; cel vechiu; cel nou fl. —; Căneșă fl. 34—38; Slănină pro 100 chilo fl. 70.—; Unsoare de porc fl. 70.—; Său de luminări. 40—50; Spiț pro grad cr. 11½; carne de vită pro chilo 44 cr. carne de porc —52— cr. carne de vițel —50— cr. carne de miel (intrug) fl. —— oașă 8 de 10 cr. Tergul de apă a fost bine cercetat. Timpul ploios, totuși însă cald și plăcut.

CONCURS.

Pentru ocuparea parohiei vacante Șesuri de clasa III protopresbiterial gr. or. Zarandului se scrie concurs în urma concesionei venerabilului consistoriu arhidieceșan tot 18 Martie 1880. Nro 1023 B.

Concurenții la această parohie au ași instrua petițiunile în senul statutului organic și a le trimite oficiului protopresbiterial gr. or. al Zarandului în Brad (Hunyádmegey) până în 31 Maiu st. v. când espiră concursul.

Brad 1 Aprilie st. v. 1880.

În conțelegere cu comitetul parohial. Nicol. I. Miheltianu m. p., 3—3 protopresbit.

Nr. 12. Scavn. pșescu 1879. 2—3

EDICT.

Maria Nistora nată Tomuța din Mihaleni, cott. Hunedoarei, pretura Bradului, carea de 2 ani de zile a părăsit pe bărbatul ei Alecsandru Nistor din Potugani fără a i se scia ubicațiunea; se citează prin aceasta a se presenta înaintea Scaonului pșescu subsemnat în termin de un an și o zi dela datul din jos, căci la din contră procesul divorțial asupra-i intentat se va pertracta și decide și în absența ei.

Din ședința scaonului pșescu gr. or. a Zarandului ținută în 15 Noemvrie 1879.

Scaunul pșescu gr. or. al Zarandului ca for de Istanță.

Nicol. I. Miheltianu, prot. gr. or. al Zarandului.